

Piracy in the Criminal Law of Afghanistan with a Comparative Analysis of Iranian Law

Abbas Husainy¹ , Omid Rostami Ghazani²

1. Master's Student in Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Ahl al-Bayt International University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Email: abbas.hu1919@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Ahl al-Bayt International University, Tehran, Iran. Email: o.rostamighazani@abu.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:
Research Article

Article history:

Received :
21/06/2025
Received in
revised form :
28/06/2025
Accepted :
14/08/2025
Available online :
03/10/2025

Keywords:

Highway
Robbery, Hirabah
(Armed Banditry),
public Road,
Restricted Area,
Muharib (offender
under Islamic
law), Afghan
Law, Iranian Law

From a religious perspective, highway robbery (ḥirābah) is considered an unlawful act (ḥarām), and from a legal standpoint, it constitutes a crime. In this offense, the perpetrator, with deliberate intent and free will, blocks a public passage while armed, intimidating others and committing acts such as murder, robbery, or the unlawful seizure of property. The act of ḥirābah is not confined to a specific geographical location but may occur anywhere—on land, sea, or air—where public freedom and safety are violated. The significance of this crime lies in the disturbance of public order, the endangerment of lives and property, and the disruption of social security. Consequently, legislators have prescribed severe punishments to deter and prevent the occurrence of this offense. In Islamic jurisprudence, ḥirābah is regarded as one of the most serious crimes due to its destructive social consequences. Legislators, therefore, have adopted harsh and exemplary punishments for offenders. Depending on the gravity of the act and the extent of its harmful effects, the punishment varies according to the degree of the offense. If the offender kills during the commission of ḥirābah, they are sentenced to death; if they seize property without committing murder, their right hand and left foot are amputated. Should the offender merely create fear and intimidation without committing any additional offenses, they are sentenced to exile. However, when multiple crimes are committed simultaneously, the punishment corresponds to the most severe offense. The crime of ḥirābah carries both ḥadd (fixed) and ta'zīr (discretionary) penalties, depending on the presence or absence of aggravating conditions. The present study employs a descriptive–analytical method to examine and analyze the concept of ḥirābah in Islamic law and criminal law, with particular emphasis on its constitutive elements and corresponding punishments.

Cite this article: Husainy, A. & Rostami Ghazani, O. (2025). Piracy in the Criminal Law of Afghanistan with a Comparative Analysis of Iranian Law, *Kateb Journal of Law*, 4 (1), 89-102.

راهزنی در حقوق جزای افغانستان با نگاهی به حقوق ایران

عباس حسینی   امید رستمی غازانی

۱. محصل ماستری، دیپارتمنت (گروه) حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی اهلیت، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) ایمیل: abbas.hu1919@gmail.com
۲. استادیار، دیپارتمنت (گروه) حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی اهل بیت، تهران، ایران. ایمیل: o.rostamighazani@abu.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

راهزنی از نگاه دینی عمل حرام و از دیدگاه قانونگذار جرم است. در راهزنی شخص با اراده آزاد با اهلیت قانونی در وضعیت مسلح، راه را بر دیگران می‌بندد. رفتارهای مجرمانه‌ای همچون گرفتن مال غیر، تخویف عابرین، قتل و گرفتن مال غیر را مرتکب می‌شود. راهزنی تنها در راه عام محدود نیست بلکه در مکان محجور، آب‌های داخلی، آب‌های بین‌المللی و یا آب‌های آزاد نیز می‌باشد. اهمیت امنیت افراد و اموال ایشان که همواره در حال نقل و جابه‌جایی است، منجر بر این شده که قانونگذار برای پیشگیری، اصلاح و مقابله با این نوع جرم، قانون جامع و مجازات در نظر بگیرد. در خصوص راهزنی لازم به گفتن است که نظر به رفتار مجرمانه حسب مورد مجازات حدی یا تعزیری بر مجرم، اجرا می‌گردد. اقامه حد بر مجرم از شرایط دشواری برخوردار است. در حالت عدم تکمیل شرایط حدود، جزای حدی ساقط و در بدل آن جزای تعزیری بر مجرم اعمال می‌گردد. طوری که هرگاه فردی در حین راهزنی مرتکب قتل و گرفتن مال دیگری شود، جزای او از نوع حدی بوده طبق فقه حنفی محکوم به اعدام و جسدش مصلوب می‌شود. اگر مرتکب قتل شود و دیگر رفتار مجرمانه نداشته باشد، نیز جزای حدی اعدام بر او اجرا می‌گردد. در وضعیتی که رفتار مجرمانه، فقط گرفتن مال غیر باشد، به جزای حدی، قطع یک‌دست و یک‌پا برعکس یک‌دیگر محکوم است. اگر باعث تخویف عابران گردد، محکوم به جزای تعزیری حبس می‌گردد. در این تحقیق به شیوه توصیفی - تحلیلی به این موضوع پرداخته شده است.

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۳۱

تاریخ ارزیابی: ۱۴۰۴/۰۴/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۲۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۷/۱۱

واژه‌های کلیدی:

راهزنی، محاربه، راه‌عام،

محل محجور، حقوق

افغانستان، حقوق ایران

استناد: حسینی، عباس و رستمی غازانی، امید (۱۴۰۴). راهزنی در حقوق جزای افغانستان با نگاهی به حقوق ایران.

دوفصلنامه حقوق کاتب، ۴ (۱)، ۸۹-۱۰۲.

ناشر: پوهنتون کاتب.

© نویسندگان.

مقدمه

رفتار مجرمانه راهزنی از جمله جرایمی است که از سابقه طولانی برخوردار بوده است، به این لحاظ از یک سو همواره مورد توجه و تمرکز قانونگذاران واقع شده و از سوی دیگر امنیت جامعه نسبت به این پدیده مجرمانه بیش از هر چیزی تأکید و تمرکز ضرورت داشته است. نسبت وحشت و ترسی که در اثر ارتکاب راهزنی بین مردم حاکم می‌شود، باعث گردیده راهزنی بیشتر مورد تأکید و سختگیری قانونگذاران در طول تاریخ و شرع مقدس بوده باشد. نمونه آن ماده ۲۲ قانون حمورابی است که «راهزنی را جرم و مرتکب آن را سزاوار دانسته است.» (رحیمی‌نژاد، ۱۳۹۵: ۱۳) قانون حمورابی از قدمت ۴۰۰۰ هزار ساله برخوردار است. همچنین در کتاب‌های آسمانی بخصوص قرآن کریم راهزنی ممنوع و برای مرتکب آن مجازات تعیین شده است: «إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ» (مائده: ۳۳) یعنی کیفر کسانی که با خدا و پیامبرش جنگ می‌کنند و در زمین به فساد می‌کوشند، آن است که کشته شوند. یا به صلیب کشیده شوند و یا دست‌ها و پاهاى شان یکی از چپ و یکی از راست بریده شود. یا از سرزمین خود تبعید شوند. این‌ها در این جهان رسوایند و در آخرت نیز به عذابی بزرگ گرفتار می‌آیند.

برای فهم بهتر لازم است اولاً مفهوم راهزنی مورد شناسایی قرار گرفته، بعداً به مباحث اساسی تحقیق که شامل ارکان و انواع راهزنی و مجازات حدی و تعزیری راهزنی می‌باشد پرداخته می‌شود. از دید فقهای امامیه «محاربه کشیدن سلاح است در دریا یا خشکی، شب یا روز، برای ترساندن مردم، چه زن و چه مرد، چه قوی و چه ضعیف.» از دید امام خمینی (ره) «محارب کسی است که شمشیرش را برهنه، یا آن را تجهیز می‌کند تا مردم را بترساند و می‌خواهد در زمین فساد کند.» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹: ۳۹۹) اما از نظر فقه حنفی «محارب فرد یا عده‌ای هستند که مسلح به سلاحند و بر سر راه مسلمانان یا اهل ذمه‌ای که از شهرهای خود به دورند و در سفر هستند، می‌نشینند. (صاغرچی، ۱۴۲۶، ج ۲: ۳۶۱) آن‌چه فقهای امامیه برداشت از محاربه دارند، در فقه حنفی به معنای راهزنی تفسیر شده است. بناءً در رابطه به راهزنی ماده ۶۰۰ کود جزای افغانستان چنین بیان می‌کند: «شخصی که به قصد گرفتن مال از طریق مغالبه در راه عام و یا در هر محل محجور دیگر با سلاح یا وسیله‌ای که مشابه سلاح باشد موضع گرفته و مرتکب یک یا چند عمل ذیل شود، راهزن شناخته شده مطابق احکام این فصل مجازات می‌شود...» در رابطه به تحلیل و تجزیه ماده مزبور در مباحث بعدی بررسی لازم انجام شده است. اما از لحاظ لغوی راهزنی به معنای محاربه (کلمه عربی) و واژه «حرب» نیز به معنای جنگ و نقیض صلح و آرامش است. (آقائیا، ۱۴۰۰: ۲۳). با در نظر داشت این مباحث می‌توان راهزنی را چنین تعریف کرد: راهزنی عبارت است از گرفتن مال دیگری با تهدید و نیت سوء، در راه عام یا محلات محجور یا در آب‌های داخلی و آب‌های آزاد، توأم با سلاح یا وسیله‌ای که باعث سلب امنیت عابرین و مردم گردد.

البته برخی دانشمندان اسلامی این جرم را سرقت بزرگ (سرقت الکبری) نامیده‌اند. (عوده، ۱۹۸۵: ۶۳۸). بناءً اگر لفظ سرقت ذکر گردد مراد از آن سرقت عادی است، اما اگر صفت کبرا را همراه داشته باشد، به معنای راهزنی و قطاع‌الطریقی یا محاربه می‌باشد. نظر به دیدگاه‌هایی که مرور گردید، لازم است دانسته

شود که راهزنی در حقوق جزای افغانستان که مطابق فقه حنفی است، چگونه است؟ ارکان، انواع، شرایط اقامه حد و مجازات راهزنی مطابق فقه حنفی در حقوق جزای افغانستان چیست؟ هدف این تحقیق شناسایی ارکان، انواع و مجازات راهزنی مطابق فقه حنفی در حقوق جزای افغانستان با نگاهی به حقوق ایران است. تحقیق حاضر چهار بخش دارد: نخست، ارکان راهزنی. دوم، انواع راهزنی. سوم، شرایط اقامه حد راهزنی. چهارم، مجازات راهزنی.

۱. ارکان راهزنی

تبیین و شناخت ارکان جرم راهزنی به این لحاظ حایز اهمیت است که با تفهیم و تحلیل ارکان این جرم، پدیده مجرمانه راهزنی را بهتر از سایر جرایم مورد تعریف و شناسایی قرار گیرد. اصطلاح ارکان جدیداً در حوزه حقوق کیفری مرسوم گردیده و اصطلاح عناصر دارای قدمت بیشتری می‌باشد. در محث ارکان جرم، در اوایل هر جرمی را دارای چهار رکن می‌دانستند یک (رکن مادی؛ دو) رکن معنوی؛ سه) رکن قانونی و چهار) رکن عدم مقبولیت اجتماعی. رکن چهارم بدین معنا است که اگر در قانون موضوعی جرم باشد و عمل جرمی در جامعه از مقبولیت برخوردار باشد، نمی‌توان آن عمل را جرم تلقی کرد زیرا در جامعه مقبول است. مثلاً در قانون، کار اطفال زیر ۱۸ سال جرم است، حال آن‌که در روستا یا دهات کار اطفال از مقبولیت برخوردار است و اگر طفل ۱۰ ساله کار نکند مقبول نیست. پس رکن مزبور با این استدلال حذف گردید که، قانون وقتی عملی را جرم می‌پندارد که، مقبولیت اجتماعی نداشته باشد. اگر دارای مقبولیت اجتماعی باشد، لازم به جرم‌نگاری آن نیست. در مورد سه رکن باقی مانده هم از نظر دکتترین دیدگاه متفاوت وجود دارد. از آن جمله این که هر جرم دارای سه رکن است، هر سه رکن در عرض هم نیست. یعنی رکن مادی و معنوی در طول رکن قانونی است. به لفظ دیگر رکن مادی و معنوی در پرتو رکن قانونی قرار دارد. (میر محمد صادقی، ۱۳۹۹: ۵۷ و ۵۸)

قابل یادآوری است هرگاه فرد هریک از رفتارهای مجرمانه‌ای مندرج در ماده ۶۰۰ مندرج در کود جزا را مرتکب شود، جرم وی راهزنی شمرده شده و جرم مذکور از جمله جرایم مفید به نتیجه است. یعنی هر زمانی که نتیجه واقع گردد، مطابق به احکام شریعت و قانون مجازات می‌گردد.

۱-۱. رکن معنوی

در جرایم تا اواخر قرن دوازدهم رکن معنوی جا نداشته است و مورد شناسایی قرار نگرفته است. قانونگذار در رسیدگی به جرایم از انسان‌ها مانند ابزار در ایجاد صدمه یا جرم می‌نگریست و معیار مجازات هر جرم وسیله و ابزار بوده است. هر پدیده‌ای که باعث پدید آمدن صدمه می‌شد حتی حیوانات و اموال نیز مورد مجازات قرار می‌گرفت. مجازات کردن انسانها بدون توجه به قصد و سوء نیت شان تطبیق می‌گردید. بعد از اواخر قرن دوازهم نگرش جدید و تغییرات مهمی به وقوع پیوسته که بعد از این تحولات، انسان نه به عنوان یک ابزار بلکه به عنوان یک عامل اخلاقی و موجود عقلی که دارای قصد و اراده است شناخته شد که نباید در هر حالت مجازات شود بلکه زمانی مورد مجازات قرار گیرد که ارتکاب جرم را برگزیده باشد. در حقوق جزای امروز انسان‌ها به مجرد ارتکاب جرم، مسؤولیت جزایی ندارد، بلکه در اکثریت قاطع جرایم،

رکن معنوی نیز لازم می‌باشد. (میرمحمد، صادقی، ۱۳۹۹: ۱۰۶ و ۱۰۷) این بحث در مورد رکن معنوی خالی از اشکال نیست. زیرا توجه به رکن معنوی یا عنصر روانی از هزار سال قبل در قانون حمورابی و مقررات تورات و اسلام مورد توجه بوده است. اما می‌توان گفت رکن معنوی در بعضی مناطق رعایت می‌شد، اما مانند امروزی از جایگاه و عمومیت برخوردار نبوده است.

در جرم راهزنی رکن معنوی شامل قصد عام و قصد خاص می‌باشد. قصد عام؛ یعنی شخص مجرم با علم و اراده آگاه و آزاد و از روی عمد رفتارهای مجرمانه مندرج در ماده ۶۰۰ کود جزا را مرتکب گردد، اما در مورد قصد خاص که شامل قصد گرفتن مال غیر یا قصد تخویف عابرین یا قصد قتل کردن از طریق راهزنی و... است. با این تفاوت که در قصد عام هدف مجرم در عموم انجام دادن جرم است فرق نمی‌کند کدام جرم باشد؛ در حالی که در قصد خاص هدف مجرم رفتار مجرمانه مشخص را تشکیل می‌دهد مانند: راهزنی، سرقت و... که در این مورد ماده ۲۸۱ قانون مجازات اسلامی ایران تحت عنوان محاربه چنین مقرر می‌دارد: «راهزنان، سارقان و قاچاقچیان که دست به سلاح ببرند و موجب سلب امنیت مردم و راه‌ها شوند محاربند.» که در ماده مزبور دست به سلاح بردن و سلب امنیت قصد عام را تشکیل می‌دهد و افعال: راهزنی، سرقت، قاچاق قصد خاص در جرم را شامل می‌شود.

۱-۲. رکن قانونی

در مورد رکن قانونی جرم راهزنی ماده ۶۰۰ کود جزا چنین مقرر می‌دارد: «شخصی که به قصد گرفتن مال از طریق مغالبه در راه عام و یا در هر محل محجور دیگر با سلاح یا وسیله‌ای که مشابه سلاح باشد موضع گرفته و مرتکب یک یا چند عمل ذیل شود، راهزن شناخته شده مطابق احکام این فصل، مجازات می‌شود:

۱. تخویف عابرین.

۲. گرفتن مال غیر با تهدید.

۳. قتل انسان.

۴. قتل انسان و گرفتن مال غیر.»

بناءً لازم است برای فهم بیشتر رکن قانونی جرم راهزنی مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. جرایم علیه اموال مانند: نهب، سرقت و راهزنی و امثال آن اکثراً شبیه هم بوده و در همه آن‌ها تعرض بر مال اشخاص موجود است. اما جرم راهزنی تفاوت‌هایی نسبت به جرایم مزبور از نظر حالات و شرایط زمانی و مکانی دارد. مثلاً جرم اختلاس تصرف مالکانه شخص در مالی که آن شخص موظف به حفظ آن است. در حالی که در جرم راهزنی گرفتن مال دیگری است با اکراه و اجبار که راهزن مکلف به حفظ آن مال نمی‌باشد. (شرح کود جزا، : ۳۳۰)

همچنان غصب، گرفتن مال غیر است با استفاده از عنف، اکراه، تهدید یا ارعاب، اما تفاوت آن با راهزنی در محل ارتکاب جرم است. به این معنا که راهزنی خارج از شهر و در مسیر راه‌عام، جایی که دور از شهر و منطقه مسکونی بوده که متضرر نتواند کمک عاجل طلب کند، صورت می‌گیرد؛ در حالی که غصب ممکن در داخل شهر بوده و شخص مرتکب غصب اموال غیر گردد.

تفاوت عمده جرم نهب یا چپاولگری با جرم راهزنی در این است که در جرم نهب گرفتن مال غیر به اکراه و عنف نبوده، بلکه به شکلی صورت می‌گیرد که مجرم از غفلت صاحب مال استفاده نموده و آشکارا و به غیر از حالات مندرج جرم راهزنی، سرقت، یا غضب، اموال منقول اشخاص را می‌رباید. در حالی که در جرم راهزنی مجرم با زبردستی، تهدید و غلبه، مال عابر را آشکارا از وی می‌گیرد. (شرح کود جزا، ۱۳۹۶: ۳۳۰)

همچنان مشخصه عمده جرم سرقت بردن مال غیر است بدون رضایت شخص و در حد سرقت به شکل خفیه، در حالی که در جرم راهزنی یا قطاع‌الطریق، مال به شکل آشکارا از صاحب آن گرفته می‌شود، نه به شکل پنهانی یا مخفی. با در نظر داشت این توضیحات مختصر، جرم راهزنی از دیگر جرایم تعرض به مال متفاوت می‌باشد. (شرح کود جزا، ۱۳۹۶: ۳۳۰) بنابراین به نظر نگارنده ماده مندرج ۶۰۰ کود جزا خالی از اشکال نیست و ایرادات ذیل بر آن وارد می‌باشد:

نخست: عدم تفاوت تسلیحات با ابزار عادی

در ماده یادشده قانونگذار وسایل و هر نوع ابزاری را که مشابه سلاح باشد در ارتکاب جرم راهزنی کافی دانسته، در حالی که داشتن وسیله در ارتکاب جرم از هر نوعی که باشد مسؤلیت متفاوت را دربر دارد. بدون تردید انسان‌ها از فرد چوب به دست تا فردی سلاح به دست کمتر خوف و ترس دارد و گاهی اوقات احتمالا از فرد چوب به دست ترسند در حالی که از فردی مسلح چنین چیزی کمتر قابل تصور است. از لحاظ این که قانونگذار نظر به ترس ایجاد شده وسیله مشابه سلاح را هم شامل دانسته، بهتر به نظر می‌رسد، که گفت ترس قربانی، آیین راهزن است. راهزن با سلاح واقعی با جسارت و اطمینان کامل وارد عمل شده و موجب ترس و وحشت می‌گردد. در حالی که راهزن با سلاح غیر واقعی قادر به ایجاد ترس آن چنانی نخواهد بود. زیرا از مسلح واقعی فقط قربانی می‌ترسد و از فرد مسلح تقلبی هم قربانی و هم خودش می‌ترسد! ترس خود راهزن باعث می‌شود که ترس قربانی کاهش یافته و جرأت او افزایش یابد! بنابراین از آن جایی که وضعیت مسلح واقعی با مسلح تقلبی یکسان نیست بهتر است، عدالت جزایی را در نظر گرفته در اعمال مجازات‌شان نیز تفاوت در نظر گرفته شود.

دوم: عدم توجه به شدت عمل ارتكابی

سلاح یا وسایل و ابزار مشابه سلاح، در حین راهزنی از این لحاظ نقش بسزایی دارد که سلاح واقعی به دارنده‌اش جرأت و قوت قلب می‌دهد، اما راهزنی که سلاح تقلبی دارد این جرأت را ندارد. از شخص مسلح یک نفر می‌ترسد و آن هم مجنی‌علیه یا بزه‌دیده است، در حالی که از سلاح غیر واقعی هردو طرف می‌ترسد هم دارنده‌اش و هم طرف مقابل. پس عادلانه به نظر می‌رسد که افراد را نظر به جسارتش در رفتار مجرمانه مورد دادرسی قرار داد، زیرا عادلانه نیست که افرادی را که در حین ارتکاب جرم در اوضاع ترس و اضطراب بیشتر از خوف شناسایی شدنش به سر می‌برد برابر با فردی بدانیم که با کمال غرور و دلاوری وارد رفتار مجرمانه می‌شود. زیرا تاثیرات هردو برابر نیست.

سوم: شرط تهدید و تخویف

جرم راهزنی وسیع‌تر از محدوده‌ای می‌باشد که در ماده ۶۰۰ کود جزا قید شده است. در این ماده قید تخویف و تهدید در جرم راهزنی وضع شده و پاره‌ای از جرایمی را که لازم است تحت پوشش راهزنی قرار گیرد شامل نشده است، در حالی که عمل راهزنی به وضوح دیده می‌شود. به طور مثال عابران در مسیر راه برای صرف طعام و رفع خستگی توقف می‌کند، ناگهان توسط فرد یا افرادی مسلح، محاصره می‌شود و بدون مکالمه، مقدار گوشت گوسفندی را که عابران برای تغذیه شان در نظر گرفته، افراد مسلح مزبور با خونسردی می‌گیرند و هیچ یک از عابران مانع نمی‌شود، بعداً به محکمه شکایت می‌کند. طبق ماده ۶۰۰ کود جزا چون شخص مسلح، مرتکب تهدید و تخویف نشده است، نمی‌توان او را محکوم به راهزنی کرد. عمل او سرقت هم نیست زیرا علنی با حضور مالک مال را گرفته است. در نتیجه جرم راهزنی را می‌بایست بدون تخویف و تهدید هم در نظر داشت و مورد تطبیق قرار داد.

۳-۱. رکن مادی

رکن مادی این جرم به رفتارهای مجرمانه‌ای گفته می‌شود که شخص مرتکب با سلاح یا وسیله مشابه سلاح، باعث ایجاد وحشت و ترس در راه‌عام یا محل محجور برای گرفتن مال غیر متوسل به هریک از اعمال ذیل گردد: یک: تخویف عابرین؛ دو: گرفتن مال غیر با تهدید؛ سه: قتل؛ چهار: قتل همراه با گرفتن مال غیر، شده باشد. در باره وسیله راهزنی باید گفت ماده ۶۰۰ کود جزا سلاح سرد را هم در ارتکاب راهزنی مشمول دانسته و هر وسیله‌ای را که باعث تخویف گردد اعم از چاقو، تبر و داس را در ارتکاب راهزنی کافی دانسته است، اما در قانون جزای ایران در جرم محاربه یا راهزنی وسیله سلاح واقعی شرط است و با هر نوع وسیله به ارتکاب محاربه بسنده نمی‌کند. (علی‌آبادی، ۱۳۹۱: ۳۱)

برای درک درست و بهتر این رکن، قانونگذار شرایطی را وضع و مد نظر قرار داده است تا از یک جهت تفاوت این جرم را با سایر جرایم که تعرض بر مال اشخاص است تعریف کند و از جهت دیگر شاخصه‌های عمده جرم راهزنی، نظر به حالات و شرایط مکانی و زمانی معین گردد. **شرط اول:** این که مال شخص عابر یا عابرین از طریق مغالبه اخذ گردد. در مورد اصطلاح مغالبه قابل یادآوری است که واژه مغالبه در این بحث معنای دقیقی را نمی‌رساند؛ زیرا اصل کلمه، عربی و نظر به دستور زبان عربی این واژه از باب مفاعله می‌باشد که صفت عمده این گونه افعال برخوردار از شریک می‌باشد و یک‌جانبه نیست مانند افعالی، مکالمه، مفاهمه، مصافحه، مکاتبه، مقاتله و... که صدور چنین فعلی از یک طرف قابل اجرا نمی‌باشد. اما از فحوای متن ماده معلوم می‌گردد که منظور قانونگذار از واژه مغالبه، فعل غلبه بوده که به معنای زبردستی، چیرگی، سلطه و غالب شدن می‌باشد. به این مفهوم که مرتکب در حالی که تسلط بر وضعیت دارد به زبردستی و غلبه، مال را از عابرین تصاحب می‌کند. **شرط دوم:** مطابق ماده فوق، فعل گرفتن مال عابرین است: «در راه عام و یا هر محل محجور دیگر...». منظور قانونگذار از راه عام همان تفسیر عرفی است. (شرح کود جزا، ۱۳۹۶: ۳۳۳) به دیگر سخن، مسیرهای رفت و آمدی که به مردم اختصاص دارد و تحت ملکیت شخصی کسی نباشد. مانند راه‌هایی که شهرها و دهات را باهم وصل می‌کند. راجع به اصطلاح محل محجور تحت عنوان جداگانه‌ای در مباحث بعدی پرداخته می‌شود. (خلیل، ۱۳۸۰)

شرط سوم، در ارتباط به تحقق جرم راهزنی موضع گرفتن شخص در راه عام همراه با سلاح و یا هر وسیله مشابه آن که باعث قوت قلب شخص راهزن شود و سبب ایجاد ترس و تخویف عابرین است، که شخص مسلح در راه عام از روی زبردستی، چیره‌گی و غلبه با گرفتن مال افراد یا تهدید یا قتل مبادرت ورزد، اما در جرم راهزنی دریایی، رفتارهای مجرمانه مانند خشونت، توقیف، غارت، شروع یا وارد شدن به عرشه کشتی و امثال آن در حکم راهزنی قانون مجازات اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۲ عمل راهزنی تنها بدون سلاح می‌باشد در هنگامی که، فرد با خود سلاح داشته باشد از قاعده راهزنی خارج و شامل محارب گردیده و دارای مجازات متفاوت است. بنابراین، در افغانستان همان‌طور که قبلاً یادآوری گردید، در فقه حنفی تفسیر محارب از سوره مائده آیه ۳۳ همان راهزنی می‌باشد. ماده ۶۰۰ کود جزا که برگرفته شده از فقه حنفی است راهزنی را با سلاح و یا وسیله مشابه سلاح، محقق دانسته است. در قسمت شناخت جرم راهزنی تا اندازه‌ای بحث صورت گرفت و آن‌چه از اهمیت بیشتر برخوردار است، تحقیق و آگاهی از انواع جرم راهزنی می‌باشد که در قسمت بعدی به آن پرداخته می‌شود.

۲. انواع راهزنی

شناخت نوعیت یک پدیده مجرمانه از جمله نکات کلیدی و اساسی‌ترین بخش آن به شمار می‌رود. که در هر قضیه اعم از جزایی و حقوقی هر شخص حقوقی محتاج به تشخیص و توصیف دقیق رفتار مجرمانه است. که مفسرین قضایی، قضات، وکلای مدافع و سارنوالان یا دادرسان همواره در این بخش اساسی در هر جرمی با مشکل مواجه می‌شود. که آیا جرمی که به وقوع پیوسته چه نوع جرم محسوب گردد؟ لذا در جرم راهزنی هم که از جمله جرایم مشهور به شمار می‌رود، این دغدغه وجود دارد که برای حل این موضوع راهزنی به لحاظ مکان آن، به سه نوع تقسیم شده است یک: راهزنی در راه عام. دو: راهزنی در محل محجور. سه: راهزنی دریایی. که در بخش اول راهزنی در راه عام، بخش دوم راهزنی در محلات محجور و در بخش سوم راهزنی دریایی هر یک در بحث پیشرو به تفصیل پرداخته و راهزنی از لحاظ مجازات به حدی و تعزیری در مرحله اخیر بررسی شده است.

۲-۲. راهزنی در راه عام

از راهزنی نمی‌توان یک تفسیر مبهم کرده و مقید به راه عام یا محل محجور دانست، افزون بر این، رفتار مزبور در دریاها نیز قابل ارتکاب است. بنابراین نظر به وسعت و شرایط و موارد آن از لحاظ مکان در این متن به راهزنی در راه عام مورد توجه قرار گرفته است. چنان‌چه به موجب ماده ۶۰۰ کود جزا، فصل نهم باب هفتم قبلاً بیان گردید. ماده یادشده مشعر می‌دارد که در راه عام بحث در این است که راه عام را چگونه باید شناخت؟ در این مورد کدام قاعده خاص برای بیان راه عام بیان نگردیده است. اما معیار تشخیص راه عام عرف معمول در محل جرم است و هرآن‌چه عرف تأیید کند همان معیار است. طبق معمول باید گفت راه عام به شاهراه و راه‌هایی اطلاق می‌گردد که یک شهر را به شهر دیگر یا یک قریه را به قریه دیگر وصل می‌کند. به عبارت دیگر راه عام به مسیری گفته می‌شود که، به مردم اختصاص دارد و مردم طبق معمول از آن رفت و آمد داشته باشند و تحت مالکیت شخصی کسی قرار نداشته باشد. راهزنی

در راه عام تعلق به زمان خاص ندارد. لیکن راهزنی در شب بحیث عوامل مشدده‌ای جرم می‌باشد. از سوی دیگر شرط نیست که راهزن مال دیگری را با خود ببرد یا نبرد، یا ارزش مال کم باشد یا زیاد در هر حالت عمل راهزنی بالای شخصی که مرتکب یک یا چند رفتار مجرمانه ماده ۶۰۰ شود به محض ارتکاب، عمل او جرم تلقی می‌شود، اما در حالت مجازات حدی راهزنی، حد نصاب از جمله شرایط اقامه حد می‌باشد. (مجیدی، ۱۳۸۶: ۱۵۸). کود جزای افغانستان در جرم راهزنی یکی از مصادیق و احوال راهزنی را به تخویف عابرین لحاظ کرده است. یعنی هرگاه شخصی مسلح موجب سد راه عام و سبب تخویف عابرین گردد، گرچه مال غیر را نگرفته باشد و مرتکب قتل نشده باشد، عمل او مطابق ماده ۶۰۰ کود جزا به راهزنی محکوم است. لیکن شبیه ماده فوق را در ماده ۲۸۱، فصل هشتم، کتاب دوم - حدود، قانون مجازات اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۲ مقرر می‌دارد که هرگاه شخصی سلاح به دست گیرد و سلب امنیت در راهها کند محارب است، در صورتی که مسلح نباشد و باعث ناامنی نگردد راهزن گفته می‌شود. (قانون مجازات اسلامی ایران، ۱۳۹۲، ماده ۲۸۱)

گرچه جرم راهزنی در قانون مجازات اسلامی ایران از جهات مختلف با کود جزای افغانستان در عنوان جرم راهزنی تفاوت دارد. (قانون مجازات اسلامی، ۱۳۹۲، ماده ۶۵۳) اما از حیث رفتار مجرمانه و اوضاع و احوال و شرایط آن چه تحت عنوان محاربه در قانون مجازات اسلامی ایران مورد بحث است همان رفتار و کاربست‌ها با اندکی تفاوت در کود جزای افغانستان تحت عنوان راهزنی مورد رسیدگی قرار گرفته است، زیرا در فقه حنفی از جرم راهزنی تفسیر موسع، نسبت به فقه امامیه گردیده است.

۲-۲. راهزنی در محل محجور

از دیدگاه قانونگذار، شخصی که در محل محجور نیز مرتکب هریک از مصادیق مندرج ماده ۶۰۰ کود جزا گردد، مرتکب راهزنی شناخته شده و مطابق قانون، مجازات می‌شود. در باره «محل محجور» در شرح کود جزا ایراد وارد شده، که بدین شرح است: محجور به اشخاص منع شده از طرف محکمه به سبب صغارت و... اطلاق دارد. (قرباغی، ۱۳۸۳: ۴۶۳) از دیدگاه منتقدان محل محجور به مکانی گفته می‌شود که امن و منع برای دیگران باشد و بر این نگرش به جای «محجور» از اصطلاح «محرز» استفاده گردد. با رعایت ایراد وارد شده در ماده یادشده، وصف جرمی از راهزنی به جرم غصب تغییر می‌کند. (کود جزا، ۱۳۹۶، ماده ۷۱) در باره این ایراد چنین توضیح داده می‌شود که اصطلاح محل محجور دارای نواقص و ایرادی نبوده بلکه دیدگاه منتقدان معنای دقیق اصطلاح مزبور را متوجه نشده است. با دقت بیشتر می‌توان فهمید که منظور از محل محجور به راههای متروکه‌ای اطلاق می‌گردد که، افراد و عرف رایج محل در اثبات راه عام بودن آن در جرم راهزنی به ناتوانی در تشخیص و شناسایی آن روبه‌رو می‌شود. به سخن دیگر، محل محجور به دو نوع محل صدق دارد یکی، عبارت‌اند از، راههایی که در اثر مرور زمان قابلیت استفاده خود را از دست داده است و به ندرت اشخاص از آن استفاده می‌کند. دو: محل محجور به مسیرهایی اشاره دارد که مشخصه و خصوصیات راه عام را ندارد، اما به طور معمول از آن استفاده می‌شود مانند: عبور دادن مواشی از کوه‌ها، بیابان‌ها و دره‌ها، چون که عبور دادن حیوانات از راه عام ممکن نیست، جز در بعضی موارد استثنایی که از راه‌عام با ماشین‌ها انتقال داده می‌شود، آن‌هم برای کشتار و ... بهره برداری می‌گردد. هرگاه

فردی و افرادی، در اوضاع و احوال مزبور مرتکب رفتارهای مجرمانه‌ای هریک از مصادیق مندرج ماده ۶۰۰ کود جزا گردد، راهزن شناخته می‌شود. گرچه کاروان و یا رمه و... به مدت موقت توقف کرده باشد. معیار و ضابطه‌ای که صدق راهزنی کند، مطابق فقه جعفری ۱۰روز اقامت است. (فیاض، ۱۳۹۸، ۱۰۵) بنابراین، اگر اقامت بیش از ده روز باشد، رفتار مجرمانه شامل سرقت بوده و از شرایط راهزنی خارج است. مگر این که محل راهزنی، محل دائمی و منحصر برای رمه یا گله مزبور باشد که در این صورت نه راهزنی بلکه سرقت است. در هردو اوضاع و احوال محل مجبور براین منظور از نظر مقنن وضع گردیده، که امکان مطالبه کمک در چنین اوضاعی برای مجنی‌علیه یا بزه‌دیده سخت و دشوار است.

۲-۳. راهزنی دریایی

راهزنی دریایی یکی از مسایل مهم و قابل توجه در عرصه دریانوردی و صنعت در جهان امروز، به شمار می‌رود. بر اثر نبود دائمی نیروهای امنیتی در دریاها، فرصت خوبی مساعد می‌شود برای راهزنان تا به کشتی‌ها، اموال، و راکبین آن‌ها تعرض کنند. این جرم با استفاده از وسایل، امکانات و کشتی‌ها و قایق‌های تیز رفتار و مدرن به آسانی انجام می‌شود. چون در این زمان اکثریت کالاهای تجارتي از طریق آب‌های پهناور و دریاها انتقال داده می‌شود، امنیت راه‌ها و دریاها از جمله اولویت‌ها و ضروریات عمده در تجارت بین‌المللی به شمار می‌رود. گرچه افغانستان یک کشور محاط در خشکی است و به جز دریای آمو در دیگر مناطق افغانستان زیاد قابل تصور نیست. اما در مفهوم وسیع، جرم راهزنی دریایی در آب‌های بین‌المللی که کشتی دولت افغانستان و تجار افغانی مطابق ماده ۱۶ کود جزا در آن تردد داشته باشد، قابل تطبیق می‌باشد. در رابطه به این که کدام اعمال راهزنی دریایی است؟ راهزنی دریایی مطابق اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی تعریف می‌گردد، زیرا در قانون از راهزنی دریایی تعریف نگردیده است. مطابق کنوانسیون ۱۹۸۲م. حقوق دریاها سازمان ملل، راهزنی دریایی به جرمی اطلاق می‌گردد که، خارج از قلمرو دولت‌ها و در آب‌های پهناور باشد. (کنوانسیون حقوق دریاها، ماده ۱۰۱، ۱۰۸۲) طبق این ماده جرم راهزنی شامل دریاها نمی‌شود و از صلاحیت قلمرو دولت‌ها خارج است و حکم ماده فوق جرم مرتکبه را در آب‌های داخلی تحت پوشش قرار نمی‌دهد. اما محکمه بین‌المللی حقوق دریاها (IMB) راهزنی دریایی را به شیوه دیگر تعریف کرده است. که مطابق این دیدگاه شروع یا وارد شدن به عرشه کشتی توأم با اراده آزاد و آگاه با زور برای سرقت یا هر عمل دیگری (معبود زائری، اصفهانی، ۱۷۵، به نقل شرح کود جزا) در کنار برداشتی که توسط محکمه بین‌المللی حقوق دریاها به دست آمده است. با تعریف متفاوتی که در رابطه به جرم راهزنی دریایی، بین کنوانسیون ۱۹۸۰ و محکمه بین‌المللی حقوق دریاها مشاهده می‌شود لازم است، به دیدگاه دانشمندان حقوق در رابطه با راهزنی دریایی نیز رجوع گردد. دانشمندان حقوق؛ راهزنی دریایی را به هر نوع اقدامی تسری داده اند، که مرتکبین برای نفع شخصی خود مرتکب رفتار خشونت آمیز غیرقانونی، علیه کشتی‌ها، اموال و اشخاص داخل کشتی دیگری می‌شود.

در تعریف اول قید آب‌های آزاد در ارتکاب جرم راهزنی دریایی ذکر شده بود. در حالی که در دو تعریف اخیر این قید وجود ندارد و راهزنی دریایی را وسیع‌تر تفسیر کرده است، که شامل آب‌های داخلی، آب‌های بین‌المللی و آب‌های آزاد، اموال، اشخاص متعلق به کشتی نیز می‌باشد. (ملکم، ان، شاو، ۱۳۹۴: ۳۳) تعریف

ارایه شده اخیر در مطابقت با ماده مندرج ۶۰۲ کود جزا از راهزنی دریایی است. از تعاریف ارایه شده در مورد راهزنی دریایی چنین نتیجه به دست می‌آید که، راهزنی دریایی عبارت از هر عملی جرمی است که، علیه کشتی‌های مربوط دولت افغانستان یا تجار افغانی در آب‌های داخلی یا آب‌های آزاد در تردد باشد، ارتکاب می‌یابد. به طور مثال کشتی که تحت ملکیت دولت افغانستان یا تجار افغانی بوده باشد چه در آب‌های داخلی یا آب‌های بین‌المللی یا آب‌های آزاد یا تحت بیرق افغانستان، مورد تعرض قرار گیرد، شامل حکم مندرج ماده مذکور بوده، مرتکبین مطابق احکام این قانون محاکمه می‌شود. (شرح کود جزا، ۱۳۹۶، ۳۳۷)

۳. شرایط راهزنی

طوری که قبلاً بیان گردید راهزنی به اتفاق فقها از جمله جرایم حدی به شمار می‌رود. و مجازات آن نیز در قرآن کریم و احادیث بیان گردیده است. هرگاه به نحوی از انحا شرایط اقامه حد تکمیل نگردد، مجازات حدی ساقط و مجازات تعزیری مندرج کود جزا بر مجرم تطبیق می‌گردد. مجازات تعزیری زمانی بر مجرم اعمال می‌شود که شرایط اقامه حدی راهزنی تکمیل نگردد. پس برای مجازات حدی راهزنی در ابتدا شرایط اقامه حد را از نظر فقه اسلامی تشریح نموده و بعداً به مجازات عمل راهزنی پرداخته می‌شود. ۳-۱. شرط است که راهزنی در دارالاسلام باشد و مالی را که راهزنان گرفته از اهل اسلام بوده و مال سرقت شده به حد نصاب شرعی برسد و راهزنان قبل از گرفتاری توبه نکرده باشد. (شرح کود جزا، ۱۳۹۶، ۳۳۴).

۳-۲. تکلیف شرعی. دومین شرط این است که جرم راهزنی توسط شخص بالغ و عاقل و آزاد ارتکاب یافته باشد زیرا اطفال و مجانین و اشخاصی که از اهلیت کامل برخوردار نیست در صورت ارتکاب راهزنی مجازات حدی بر آنان تطبیق نمی‌شود. (حبیب زاده، ۱۳۷۰: ۹۰)

۳-۳. مرد بودن. هرگاه زن یا زنان مرتکب راهزنی شود حد بر آنان تطبیق نمی‌گردد و اگر مرتکب مرد باشد جزای حدی اقامه می‌گردد.

۳-۴. داشتن سلاح قدرت و غلبه. در ارتباط به این شرط باید گفت هرگاه راهزنان در حین عملیات راهزنی دارای سلاح یا هر وسیله که شبیه سلاح نباشد یا دارای توانای ایجاد ترس و خوف را بالای عابران نداشته باشد حد بالایش اجرا نمی‌شود. (حاجی علی و دیگران، ۱۳۹۶: ۲۸۸) به نظر نگارنده وسیله مشابه سلاح نباید از جمله شرایط حدی جرم راهزنی محسوب گردد که در این مورد قبلاً هم توضیحات لازم داده شده است.

۳-۵. خارج از شهر. یعنی رفتار مجرمانه دور از شهر و مکان‌های مسکونی ارتکاب یابد و طلب کمک مسیر نباشد. اگر جرم در داخل شهر باشد وصف عمل جرمی راهزنی نبوده و شامل سرقت و غصب است. (ماده ۶۵۳ قانون تعزیرات ایران، ۱۳۷۵) فاصله تعیین شده که عمل جرمی را خارج از شهر تایید کند از دید فقه حنفی چهار فرسخ و از دیدگاه دیگری عرف است.

۳-۶. گرفتن مال به طور آشکارا. یکی از مصادیق حدی بودن جرم راهزنی، آشکارا بودن و علنی بودن راهزنی است. در صورتی که مال را مرتکب به طور مخفی بر باید نه راهزنی بلکه سرقت است.

۳-۷. اثبات جرم راهزنی یا قطاع‌الطریق مطابق اصول شرعی. از جمله شرایط راهزنی حدی این است که راهزنی حدی با شهادت دو مرد یا اقرار ثابت می‌گردد. شهادت زنان و راهزنان و مالباختگان قابل قبول نبوده و مجرم مجازات تعزیری می‌گردد. (حاجی‌علی، ۱۳۹۴: ۲۰۲) از سوی دیگر مطابق ماده ۱۹ قانون اجراءات جزایی افغانستان مصوب ۱۳۹۲، قرائن هم از جمله دلایل اثبات می‌باشد. از طرفی هم علم قاضی را می‌توان از جمله ادله اثبات دانست و در راهزنی نیز از این امر استثناء نیست. (دهقان، ۱۳۷۹، ۱۶۳)

۴. مجازات راهزنی

قانونگذار با در نظرداشتن اصل تناسب جرم و جزا برای مرتکبین جرم راهزنی، مجازات متناسب با رفتار مجرمانه‌ای جرم و نظر به شدت و ضعف عمل آن و نتیجه جرمی مجازات در نظر گرفته است. جزای نقدی و جزای حبس که ماده ۱۴۶، قسمت دوم، باب چهارم کود جزا پنج نوع حبس در نظر گرفته شده است. (کود جزا، ۱۳۹۶: ۴۳) از آن جایی که فقه حنفی منابع قانونی در افغانستان است، دیگر مجازات‌های راهزنی مطابق این فقه ذیلاً بحث می‌گردد.

۴-۱. مجازات تعزیری راهزنی

در صورتی که راهزن، مال مردم را گرفته باشد، فقهای حنفی علاوه بر قطع دست و پای مخالف راهزن، قائل به پرداخت غرامت هستند. وجوب قطع از این بابت است که آنان بر علاوه گرفتن مال مردم، راه را بر مردم بسته و ناامن کرده. همچنان از دیدگاه فقهای حنفی اگر قطع طریق کند، یعنی راه را ببندد و مرتکب گرفتن مال نگردد و هم مرتکب قتل نشده باشد. در این صورت تعزیر می‌شود و آن شامل نفی بلد و حبس بوده که در اختیار امام است. منظور از حبس بیرون شدن از سرزمین است تا بیرون شده توبه کند. (حاجی‌علی، ۱۳۹۴: ۲۰۷)

۴-۲. مجازات حدی راهزنی

الف- در حالتی که مجرم مال عابر یا عابران را بردارد و مرتکب قتل هم گردد، مطابق فقه حنفی اختیار به امام واگذار شده، او می‌تواند دست و پای مخالف راهزن را قطع کند؛ سپس یا او را بکشد یا وی را مصلوب کند. قطع دست و پای به علت گرفتن مال بوده و کشتن وی به جای قتل و سلب حیاتی دیگری است. دلیل اختیار امام مطابق فقه حنفی بر این است که در هردو صورت وی کشته می‌شود و زجز یکی از آن‌ها کفایت می‌کند. (حاجی‌علی، ۱۳۹۴: ۲۰۶)

ب- زمانی که راهزن تنها مرتکب قتل شود و دیگر رفتار مجرمانه‌ای را مرتکب نشده باشد از دیدگاه فقه حنفی حد جاری می‌شود و امام آن‌ها را می‌کشد. ناگفته نماند که فقه حنفی فرق قتل با شمشیر یا عصا یا سنگ قائل نشده است. از بابت حد بودن جزا بر این استدلال است که او راه را بر مردم بسته و ناامن کرده. اگر اولیای دم عفو کند، باز کشته می‌شود. (حاجی‌علی، ۱۳۹۴: ۲۹۷)

در خصوص این که در هنگام اجرای حد برای جلوگیری از خونریزی و عفونت مجرم از پزشک یا کادر طبی برخوردار باشد کدام ممانعت نبوده اما در رابطه به این که از طریق بیهوش کردن برای قطع عضو حق

استفاده دارد یا خیر؟ قانون سکوت کرده است. ولی شایسته به نظر می‌رسد کدام ممانعت وجود نداشته باشد، زیرا هدف از اجرای مجازات بیشتر به اصلاح فرد و آثار مجازات یعنی پیشگیری و ارباب است که بعد از تطبیق نیز مشهود است. حتی بهتر است، اجرای حد بر مجرم در هوای مناسب و معتدل جاری شود تا هوای نامعتدل باعث عفونت و التهاب زخم مجرم نشود. (شکری، ۱۳۹۶: ۶۶۰)

نتیجه‌گیری

راهزنی به رفتار مجرمانه‌ای اطلاق می‌گردد، که در مکان‌های خاص مانند راه عام، محل مجبور و... قابلیت ارتکاب داشته، ویژگی‌های آن در حقوق افغانستان: تخویف عابری، گرفتن مال غیر با تهدید، قتل، قتل و گرفتن مال غیر است. برای فهم بیشتر باید گفت ویژگی‌هایی که تحت عنوان راهزنی در افغانستان بررسی می‌شود در ایران تحت عنوان محاربه رسیدگی می‌گردد. بنابراین، به نظر نگارنده اصطلاح «سلاح یا وسیله مشابه سلاح» در ماده ۶۰۰ کود جزا خالی از اشکال نیست. با استدلال بر این که سلاح نقش تعیین کننده در ارتکاب جرم دارد. لازم است مجازات دارنده سلاح واقعی با سلاح تقلبی نیز متفاوت باشد. زیرا از دارنده سلاح واقعی قربانی جرم می‌ترسد؛ از حامل سلاح تقلبی هم قربانی جرم و هم حامل سلاح می‌ترسد. چه بسا باعث اضطراب راهزن شده او را افشا کند و ترس عابری که منظور قانونگذار است، محقق نشود. جرم فوق از لحاظ زمانی آنی بوده و از نوع نتیجه مطلق می‌باشد. جرم از نوع مرکب می‌باشد زیرا مجرم چند رفتار مجرمانه را مرتکب می‌شود که دارای یک عنوان مجرمانه است. درمورد شرایط اثبات قانون اجراءات جزای افغانستان در ماده ۱۹ اشارات داشته اما در مورد علم قاضی در رابطه به اثبات جرم راهزنی توجه نگردیده است. بنابراین وجود علم قاضی در مورد ادله اثبات از سوی همه فقهای اسلامی دارای کدام ممانعت نمی‌باشد. از آن جایی که مجازات نتیجه و ثمره‌ای سعی قانونگذار و دستگاه عدالت قضایی می‌باشد، اگر به شکل دقیق و عادلانه اعمال گردد، می‌تواند باعث پیشگیری و اصلاح مجرمین گردد. در صورت عدم دقت چه بسا به جای ابرو کاشتن، چشم را کور کند. هنگامی که رفتار مجرمانه گرفتن مال و تخویف عابری باشد، تعزیر می‌شود که در کود جزا مجازات آن حبس طویل در نظر گرفته شده است. اما فقه حنفی با وجود شرایط اقامه حد، یعنی قطع دست و پای مخالف آن، به استفاده از مواد طبی بی‌حس کننده یا بی‌هوش کننده اشاره‌ای نگردیده است. به نظر نگارنده در مرحله نخست هدف اعمال حد است نه اجرای حد. اگر اوضاع و احوال و ادله اثبات به اجرای حد منجر گردد، بهتر خواهد بود کارمند صحنی با ابزار کمک‌های اولیه نیز در نظر گرفته شود، تا خونریزی وی منجر به کشته شدن مجرم نگردد.

فهرست منابع:

قرآن کریم.

۱. آقایی نیا، حسین. (۱۴۰۰). جرایم علیه مصالح کشور. تهران: نشر میزان.
۲. جز، خلیل. (۱۳۸۰). فرهنگ عربی فارسی. سید حمید طبیبیان. تهران: نشر سپهر.
۳. حبیبزاده، محمد جعفر. (۱۳۷۰). بررسی جرم محاربه و افساد فی الارض. تهران: انتشارات کیهان.
۴. خمینی، سید روح‌الله موسوی. (۱۳۸۹). تحریرالوسیله (چاپ دوازدهم). قم: انتشارات دارالعلم.
۵. دیپارتمنت حاکمیت قانون و حکومتداری بنیاد آسیا. (۱۳۹۸). شرح کود جزا افغانستان (چاپ اول). کابل: بنیاد آسیا.
۶. رحیمی نژاد، اسماعیل. (۱۳۹۵). تاریخ تحولات حقوق کیفری. تهران: مجد.
۷. شکری، رضا. (۱۳۹۶). قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی: کلیات، حدود، قصاص، دیات. تهران: نشر مهاجر.
۸. صاغرچی، اسعد محمد سعید. (۱۴۲۶). الفقه الحنفی و ادله (چاپ چهارم). بیروت: نشر دارالکلم الطیب.
۹. علی‌آبادی، عبدالحسین. (۱۳۹۱). موازین قضایی هیأت عمومی دیوان عالی کشور. تهران: شرکت سهامی انتشار.
۱۰. عوده، عبدالقادر. (۱۹۸۵). التشریح الجنایی الاسلامی (چاپ چهارم). بیروت: دارالاحیاء التراث العربی.
۱۱. فیاض، محمد اسحاق. (۱۳۹۸). توضیح المسائل (چاپ سوم). قم: نشر صاحب الامر.
۱۲. قانون مجازات اسلامی ایران. (۱۳۹۲). تهران: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه.
۱۳. قره‌باغی، محسن. (۱۳۸۳). ترمینولوژی قوانین و مقررات (چاپ اول). تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۱۴. کود جزا. (۱۳۹۶). کابل: بنیاد آسیا.
۱۵. مجیدی، سید محمود. (۱۳۸۶). جرایم علیه امنیت. تهران: نشر میزان.
۱۶. ملک، ان. شاو. (۱۳۹۴). حقوق بین‌الملل دریاها با نگاهی به مسائل ایران. علیرضا ابراهیم‌گل. تهران: نشر خرسندی.
۱۷. میر محمد صادقی، حسین. (۱۳۹۹). جرایم علیه اموال و مالکیت (چاپ ۵۸). تهران: نشر میزان.